

PATRYK BRAMBERT

POTENCJAŁ GOSPODARCZY REGIONU GÓR ŚWIĘTOKRZYSKICH

Rozwój społeczno-gospodarczy każdego obszaru stanowi wypadkową wielu uwarunkowań. Poziom rozwoju danej przestrzeni jest m.in. odzwierciedleniem stanu jej konkurencyjności, na co w głównej mierze wpływają zachodzące w niej procesy przedsiębiorczości. W opracowaniu dokonano oceny potencjału przedsiębiorczości i atrakcyjności gmin regionu Gór Świętokrzyskich przy użyciu miernika syntetycznego. Podstawą analizy było 6 wybranych wskaźników, dotyczących wzrostu liczby przedsiębiorstw, natężenia i poziomu przedsiębiorczości, stopnia konkurencyjności oraz potencjału rozwoju.

Słowa kluczowe: gminy górskie, przedsiębiorczość, atrakcyjność, konkurencyjność, region Gór Świętokrzyskich, rozwój lokalny

Key words: mountain communities, entrepreneurship, attractiveness, competitiveness, Świętokrzyskie Mts. Region, local development

I. WSTĘP

Obecnie główną siłą napędową trwałego rozwoju jednostek przestrzennych jest zjawisko konkurencji. Dotyczy ono różnej wielkości przedsiębiorstw, jak również odnosi się do przestrzeni różnej skali, czyli państw, regionów, gmin i miast. Odbywająca się między nimi rywalizacja o utrzymanie lub poprawę poziomu rozwoju, znaczenia w przestrzeni, dostęp do różnorodnych korzyści egzogenicznych, stanowi odzwierciedlenie zdolności do przystosowania się do zmieniających się warunków gospodarki. Istnieje wiele czynników konkurencyjności układów terytorialnych (Wdowicka 2008), a za jeden z ważniejszych można uznać stan przedsiębiorczości. Determinant ten określa profil i charakter danego obszaru oraz jego potencjał do aktywnego partycypowania w kreowaniu nowej, opartej na wiedzy i innowacji, gospodarki. Jednocześnie maksymalizacja aktywności ekonomicznej jest podstawowym celem strategicznym rozwoju na szczeblu lokalnym, regionalnym i krajowym.

W świetle powyższych uwag, celem pracy jest określenie możliwości ekonomicznych regionu Gór Świętokrzyskich poprzez ocenę potencjału

przedsiębiorczości i atrakcyjności gospodarczej istniejących w jego obrębie gmin.

Zakres przestrzenny dotyczy 25 jednostek administracyjnych, w tym 5 gmin miejsko-wiejskich (Bodzentyn, Chęciny, Daleszyce, Suchedniów, Wąchock) i 20 gmin wiejskich (Baćkowice, Bieliny, Bliżyn, Górnio, Łągów, Łączna, Masłów, Miedziana Góra, Mniów, Morawica, Nowa Słupia, Pawłów, Piekoszów, Pierzchnica, Raków, Sadowie, Sitkówka-Nowiny, Strawczyn, Waśniów i Zagnańsk). Nie uwzględniono Kielc, które z racji pełnionych w województwie świętokrzyskim gospodarczych funkcji kontrolnych pod wieloma względami dominują nad pozostałymi obszarami. Region Gór Świętokrzyskich położony jest w północno-wschodniej części województwa i zajmuje łącznie 2,7 tys. km² (23,2%) jego powierzchni.

II. METODYKA BADAŃ

Analizę przeprowadzono w oparciu o dostępne informacje gromadzone w Banku Danych Regionalnych GUS za lata 2004 i 2008. Wybór dolnej granicy czasowej wynika z faktu, że dotyczy przełomowego okresu, gdy Polska została przyjęta do struktur Unii Europejskiej.

Dla realizacji określonego celu obliczono 6 odpowiednich wskaźników. Są to kolejno: 1) wskaźnik dynamiki podmiotów gospodarczych (2004-2008), 2) liczba mieszkańców przypadająca na 1 podmiot gospodarczy, 3) liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców, 4) liczba podmiotów gospodarczych na 1000 osób w wieku produkcyjnym, 5) liczba zatrudnionych na 1000 osób w wieku produkcyjnym, 6) odsetek spółek prawa handlowego z udziałem kapitału zagranicznego w ogóle działalności. Stały się one podstawą do zastosowania procedury uporządkowania liniowego jednostek przestrzennych, czyli miernika syntetycznego Z. Zioly

(1985). To narzędzie analizy wielozmiennej pozwoliło, na podstawie zróżnicowania cech w gminach, ułożyć je względem siebie, a następnie wyznaczyć klasy przedsiębiorczości i atrakcyjności gospodarczej. Oprócz ilustrowania stopnia różnic między jednostkami w zakresie przyjętego zbioru wskaźników, określono, która z cech wyjściowych i w jakim stopniu wpływa na wielkość miernika (Runge 2006). W przypadku potencjału przedsiębiorczości jego wielkość zawierała wszystkie wyróżnione cechy (stan w 2008 r.), natomiast odnośnie atrakcyjności ekonomicznej zbiór wyjściowy tworzyły wartości przedstawiające zmianę progresywną lub regresywną wskaźników¹ w latach 2004-2008, bez miernika dynamiki przedsiębiorstw.

III. WYNIKI

Aby odpowiednio scharakteryzować potencjał gospodarczy regionu Gór Świętokrzyskich należało rozpocząć od analizy podstawowych parametrów użytych do obliczeń. W 2008 r. w regionie zarejestrowanych było 15,4 tys. podmiotów gospodarki narodowej, co stanowiło 14,2% łącznej liczby działalności w województwie świętokrzyskim. Dominujące były pod tym względem 2 gminy: Morawica oraz Daleszyce (po ok. 1,1 tys. firm). Do drugiej grupy należały: Suchedniów (985), Chęciny (949), Zagnańsk (942), Piekoszów (922), Masłów (874), Miedziana Góra (870) i Górnio (819). Koncentracja podmiotów w każdej z pozostałych 16 gmin mieściła się w przedziale 217-676. W badanym okresie ich liczebność zwiększyła się o 1,7 tys. (o 12,6%) przedsiębiorstw.

Liczba spółek z udziałem kapitału zagranicznego nie uległa zmianie. We wskazanym roku było ich 52 (9,7% ogółu). Najwięcej zlokalizowanych

---

¹ Analiza spadku/wzrostu wartości cech charakteryzujących gospodarkę układów terytorialnych jest częstą metodą określania ich atrakcyjności, np. w pracach R. Adamczyka (2008), T. Kalinowskiego (2008).

zostało w gminach: Daleszyce (9), Miedziana Góra i Sitkówka-Nowiny (po 6), Morawica i Zagnańsk (po 5), Chęciny (4). Od 1 do 3 spółek zarejestrowano w 10 gminach (m.in. Baćkowice, Masłów, Wąchock), zaś w 9 nie ulokował kapitału żaden zagraniczny inwestor.

Region Gór Świętokrzyskich zamieszkiwało w 2008 r. ok. 243,0 tys. osób, czyli 19,1% ludności województwa. W przeciwieństwie do depopulacji województwa o ok. 16,0 tys. osób, zaludnienie wzrosło w górskim regionie o 2,4 tys. osób. Można wyróżnić 10 gmin o wysokiej koncentracji ludności: Piekoszów (15,6 tys.), Daleszyce (15,1 tys.), Pawłów (15,0 tys.), Chęciny (14,8 tys.), Morawica (13,9 tys.), Górnio (13,2 tys.), Zagnańsk (12,8 tys.), Bodzentyn (11,6 tys.), Suchedniów (10,7 tys.) oraz Miedziana Góra (10,2 tys.). Mniejsze zaludnienie, od 4,2 tys. do 9,9 tys., cechowało kolejne 15 jednostek.

W wieku produkcyjnym znalazło się 63,1% mieszkańców obszaru, co odzwierciedla strukturę na poziomie wojewódzkim (63,4%). Od 2004 r. nastąpił przyrost liczebności grupy o 6% (8,0 tys. osób). Odsetek ludności w wieku zdolności do pracy był większy od średniej wojewódzkiej w 10 jednostkach: Miedziana Góra (66,1%), Sitkówka-Nowiny i Masłów (po 65,6%), Morawica (65,3%), Chęciny (64,8%), Górnio (64,6%), Daleszyce (64,3%), Piekoszów (64,1%), Zagnańsk (64%), Strawczyn (63,6%). Reszta miała udział w granicach 59,1%-63,4%.

Ostatnia cecha to zatrudnienie. W 2008 r. ten rodzaj kapitału ludzkiego kształtował się w regionie Gór Świętokrzyskich na poziomie 22,0 tys. (9,5% w województwie), a od 2004 r. powiększył się o 3,4 tys. osób (18%). W tym czasie w województwie liczba zatrudnionych wzrosła o 11%, do 231,8 tys. Najwięcej pracujących wykazała gmina Sitkówka-Nowiny (2,9 tys.),

Piekoszów oraz Morawica (po 2,2 tys.). Drugą znaczącą grupę gmin tworzyły: Chęciny (1,7 tys.), Suchedniów (1,5 tys.), Zagnańsk (1,2 tys.) i Daleszyce (1,1 tys.). W każdej z pozostałych 18 jednostek terytorialnych zarejestrowanych było od 209 do 860 zatrudnionych.

Tempo rozwoju funkcji ekonomicznej w gminach regionu ukazuje wskaźnik dynamiki podmiotów gospodarczych (tab. 1). Jego wartość była wyższa o 7,5% od poziomu w województwie świętokrzyskim, na co wpłynęło zwielokrotnienie liczby przedsiębiorstw w prawie każdej gminie. Jedynym obszarem o niewielkim regresie (ok. 5%) był Raków. Zmiana progresywna większa od średniej regionu górskiego dotyczyła 10 jednostek. Najbardziej dynamicznymi były kolejno: Masłów, Morawica i Piekoszów, gdzie – w stosunku do 2004 r. – zlokalizowano przeciętnie o ok. $\frac{1}{4}$ więcej działalności.

Obok dobrych wskaźników dynamiki, gminy górskie nie odznaczają się wyraźnie wysokim natężeniem przedsiębiorczości. Na 1 podmiot gospodarczy przypadało o 4 osoby więcej niż w granicach województwa. Jednocześnie liczba podmiotów na 1000 mieszkańców była niższa o ok. 22 obiekty. W obu przypadkach najlepsze wartości na tle województwa dotyczyły 3 gmin: Suchedniów, Sitkówka-Nowiny i Masłów, zaś najgorsze były w gminie Waśniów.

Analogiczna sytuacja miała miejsce w odniesieniu do wskaźnika liczby zarejestrowanych aktywności gospodarczych na 1000 osób w wieku produkcyjnym, traktowanego jako miernik przedsiębiorczości, kreatywności i tzw. klimatu społecznego. W badanym regionie był niższy niż w województwie o 34 jednostki, przy tym między gminami Suchedniów (145,5) i Waśniów (60,7) różnica wyniosła ok. 85.

Tabela 1 – Table 1

Przedsiębiorczość gmin regionu Gór Świętokrzyskich w 2008 r.

Entrepreneurship of the communities of the Świętokrzyskie Mts. Region in 2008

Gmina góraska <i>Mountain community</i>	Dynamika podmiotów gospodarczych <i>Dynamic of economic entities</i> 2004-2008	Liczba mieszkańców na 1 podmiot <i>Number of inhabitants per 1 economic entity</i>	Liczba podmiotów na 1000 mieszkańców <i>Number of entities per 1000 inhabitants</i>	Liczba podmiotów na 1000 os. w wieku produkcyjnym <i>Number of entities per 1000 people of working age</i>	Liczba zatrudnionych na 1000 os. w wieku produkcyjnym <i>Number of employees per 1000 people of working age</i>	Odsetek podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego <i>Percentage of entities with foreign capital</i>
Baćkowice	103,3	23,6	42,4	69,9	68,9	0,46
Bieliny	114,8	18,8	53,2	84,3	66,4	0,0
Bliżyn	107,6	16,2	61,7	97,7	81,0	0,38
Bodzentyn	107,8	23,4	42,8	68,9	85,6	0,20
Chęciny	105,3	15,6	64,1	99,0	177,4	0,42
Daleszyce	116,4	13,8	72,5	112,8	112,9	0,82
Górno	118,4	16,1	62,0	96,1	78,2	0,12
Łagów	101,1	18,8	53,2	88,9	88,1	0,28
Łączna	111,1	20,2	49,5	79,8	132,9	0,0
Maslów	131,2	11,2	89,6	136,7	89,6	0,23
Miedziana G.	117,9	11,8	84,8	128,3	114,0	0,69
Mniów	104,6	21,4	46,8	74,9	62,7	0,0
Morawica	121,8	12,2	82,0	125,6	237,7	0,44
Nowa Słupia	107,3	17,7	56,6	91,9	138,0	0,0
Pawłów	111,0	22,3	44,9	75,2	95,6	0,0
Piekoszów	120,2	17,0	59,0	92,0	223,9	0,22
Pierzchnica	110,1	20,1	49,6	83,5	104,8	0,0
Raków	95,2	16,6	60,1	101,6	83,0	0,0
Sadowie	115,0	17,8	56,0	93,0	135,4	0,0
Sitkówka-N.	107,7	10,9	91,5	139,6	629,3	0,93
Strawczyn	110,5	17,5	57,1	89,8	107,9	0,18
Suchedniów	114,8	10,8	92,2	145,5	234,8	0,30
Waśniów	114,0	27,0	37,0	60,7	48,6	0,0
Wąchock	101,6	15,7	63,7	103,4	170,5	0,68
Zagnańsk	109,8	13,6	73,7	115,2	152,7	0,53
Ogółem <i>Total</i>	112,6	15,8	63,3	100,3	143,6	0,34
Województwo <i>Voivodeship</i>	105,1	11,7	85,2	134,4	287,5	0,5

Źródło: opracowanie własne. *Source: authors' own account.*

Znaczne większe dysproporcje widać analizując wskaźnik liczby pracujących na 1000 osób w wieku produkcyjnym, wyrażający poziom zaspokojenia potrzeb lokalnych w zakresie podaży pracy². Maksymalna wartość wystąpiła w gminie Sitkówka-Nowiny i była ponad 2 razy wyższa

2 Według A. Świdurskiej (2008) wskaźnik nie uwzględnia rzeczywistych zależności między podażą a popytem na pracę, ale pozwala w pewnym stopniu na syntetyczną ocenę relacji między aktywnymi a pasywnymi strategiami rozwoju.

niż w 3 kolejnych jednostkach (Morawica, Suchedniów, Piekoszów), a 13-krotnie przewyższała konkurencyjność gminy Waśniów. Przekraczał on także przeszło 2-krotnie średni poziom w Świętokrzyskiem.

Sitkówka-Nowiny jest również liderem biorąc pod uwagę odsetek podmiotów gospodarczych z udziałem kapitału zagranicznego. Był on ok. 2 razy większy w stosunku do proporcji spółek w województwie. Zbliżony stan osiągnięto w gminie Daleszyce.

Rozpatrując atrakcyjność ekonomiczną regionu górskiego, należy zwrócić uwagę na fakt jej zwiększenia w analizowanym czteroleciu (tab. 2). W każdym przypadku, poza regresem udziału podmiotów zagranicznych, wskaźniki zmian były wyższe w porównaniu z województwem. Największy przeciętny wzrost atrakcyjności (ponad 11%) dotyczył kapitału ludzkiego i liczby podmiotów przypadających na 1000 mieszkańców. Najkorzystniejsze (powyżej średniej) zmiany trzech pierwszych wskaźników³, świadczących o wzroście natężenia oraz poziomu przedsiębiorczości, miały miejsce w tych samych 10 gminach (m.in.: Masłów, Suchedniów, Sadowie, Piekoszów i Górno). Spadło znaczenie lokalizacji na terenie Rakowa.

Jeśli chodzi o atrakcyjność aktywnego zawodowo kapitału ludzkiego, to najbardziej zyskała gmina Strawczyn, w której zatrudnienie wzrosło o 85%, a straciły Baćkowice, gdzie pracujący stanowili o ok. 1/3 mniejszą grupę niż w 2004 r. Miedziana Góra oraz Zagnańsk to następne obszary, które znacznie zwiększyły poziom zaspokojenia potrzeb lokalnych w zakresie podaży pracy.

---

3 Zmiana procentowa wskaźnika liczby mieszkańców na 1 przedsiębiorstwo przyjmuje wartość ujemną, ale nie świadczy o regresie. Im mniejszy jego stosunek tym dany teren bardziej jest nasycony jednostkami gospodarczymi. Ich liczba w 24 gminach wzrosła, jednak w tej poprawie duży udział miał spadek zaludnienia 11 obszarów górskich.

Tabela 2 – Table 2

Atrakcyjność gospodarcza gmin regionu Gór Świętokrzyskich w 2008 r.
*Economic attractiveness of the communities of the Świętokrzyskie Mts. Region
in 2008*

Gmina góraska <i>Mountain community</i>	Atrakcyjność <i>Attractiveness of</i>				
	Lokalizacji działalności gospodarczej, w tym zagranicznej <i>Location of economic activity, including foreign</i>				Kapitału ludzkiego <i>Human capital</i>
	Zmiana % (2004-2008, 2004=100%) <i>Percentage change of</i>				
	liczby mieszkańców na 1 podmiot gospodarczy <i>number of inhabitants per 1 economic entity</i>	liczby podmiotów na 1000 mieszkańców <i>number of entities per 1000 inhabitants</i>	liczby podmiotów na 1000 os. w wieku produkcyjnym <i>number of entities per 1000 people of working age</i>	odsetka podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego <i>percentage of entities with foreign capital</i>	liczby zatrudnionych na 1000 os. w wieku produkcyjnym <i>number of employees per 1000 people of working age</i>
Baćkowice	-4,1	4,3	-1,4	-67,7	-34,9
Bieliny	-12,2	13,9	8,1	-	-6,1
Bliżyn	-8,6	9,4	4,7	-7,0	10,5
Bodzentyn	-8,2	9,0	3,1	-7,3	-10,4
Chęciny	-4,2	4,4	1,5	-24,0	-0,1
Daleszyce	-11,1	12,5	6,9	93,3	15,5
Górno	-12,8	14,7	8,7	-15,5	-6,1
Łagów	-3,3	3,4	-1,9	-1,1	-1,3
Łączna	-9,7	10,8	6,5	-	5,3
Masłów	-21,3	27,1	21,1	-23,8	-2,6
Miedziana G.	-11,6	13,1	8,8	69,7	34,6
Mniów	-4,3	4,5	-0,1	-	-0,9
Morawica	-12,5	14,3	8,2	2,6	5,7
Nowa Słupia	-8,2	9,0	3,2	-	6,2
Pawłów	-10,2	11,4	6,9	-100,0	12,7
Piekoszów	-13,6	15,8	11,2	-44,5	24,3
Pierzchnica	-8,6	9,4	4,3	-100,0	20,4
Raków	1,8	-1,7	-6,3	-	2,8
Sadowie	-15,0	17,6	14,2	-	11,2
Sitkówka-N.	-5,3	5,6	4,1	-38,1	18,0
Strawczyn	-7,1	7,7	2,1	-9,5	71,1
Suchedniów	-15,5	18,4	14,8	30,7	22,2
Waśniów	-12,3	14,0	10,6	-	-9,8
Wąchock	-3,0	3,1	-0,1	-1,6	17,1
Zagnańsk	-8,5	9,3	5,8	-8,9	33,9
Ogółem <i>Total</i>	-10,3	11,4	6,7	-9,4	11,8
Województwo <i>Voivodeship</i>	-6,0	6,4	4,0	3,2	10,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDR.

Source: authors' own account on the basis of Regional Data Bank.

Tylko 4 jednostki odnotowały wzrost atrakcyjności lokalizacji zagranicznej działalności gospodarczej. Gmina miejsko-wiejska Daleszyce przyciągnęła 5 nowych spółek z kapitałem zagranicznym praktycznie

podwajając ich odsetek, na terytorium Miedzianej Góry 3 nowe firmy dołączyły do 3 istniejących, a w Morawicy i Suchedniowie przybyło po jednej. Całkowite ich wycofanie nastąpiło z gminy Pawłów i Pierzchnica.

Obliczenie miernika syntetycznego w zakresie przyjętego zestawu wskaźników pozwoliło uzyskać 4 klasy zróżnicowanego potencjału ekonomicznego gmin regionu Gór Świętokrzyskich (tab. 3). Ich kolejność nie jest przypadkowa. Na czele zdecydowanie usytuowała się gmina wiejska Sitkówka-Nowiny, przedstawiając bardzo duży potencjał przedsiębiorczości (klasa I). W tworzeniu dla niej wielkości wskaźnika największe znaczenie miała liczba pracujących na 1000 osób w wieku produkcyjnym (cecha 5.) i odsetek spółek z udziałem kapitału zagranicznego (cecha 6.), zaś najmniejsze – liczba mieszkańców na 1 podmiot gospodarczy⁴ (cecha 2.). W drugiej klasie (o dużym potencjale) struktura miernika syntetycznego wykazała podobieństwo, ale większą rolę pełnił już wskaźnik 6. Skupiła ona 4 jednostki, w tym 3 bezpośrednio sąsiadujące ze stolicą województwa. Do grupy cechującej się średnim potencjałem ekonomicznym zakwalifikowało się 5 obszarów, a budowa miernika (o wartościach ok. 2 razy niższych niż w klasie I) nie była tak jednoznaczna. Pozostałe 15 gmin – o małym potencjale rozwoju gospodarczego – sklasyfikowano głównie na podstawie bardzo niskich wartości cechy 2., a także małego lub braku występowania cechy 6. Dużym udziałem w klasie czwartej odznaczył się jeszcze wskaźnik dynamiki przedsiębiorstw (cecha 1.). Nastąpiła zatem odwrotność sytuacji mającej miejsce w pierwszych dwóch klasach. Najniższą w całej hierarchii wielkość miernika syntetycznego przyjęła gmina Mniów.

---

4 Pod względem ilościowym cecha nie dominuje w strukturze, ale ma znaczenie w stanie przedsiębiorczości. Im mniejszy współczynnik, tym rynek jest bardziej nasycony przedsiębiorstwami i może zaspokoić potrzeby całej, a nie części, społeczności.

Tabela 3 – Table 3

Klasy rozkładu miernika syntetycznego dla wybranych cech potencjału przedsiębiorczości gmin regionu Gór Świętokrzyskich w 2008 r.

Structure of the synthetic indicator for chosen features of entrepreneurship of the communities in the Świętokrzyskie Mts. Region in 2008

Klasa Class	Miernik syntetyczny Synthetic indicator	Gminy górskie w kolejności malejącej miernika Mountain communities in the decreasing order of the indicator
I	8,24	Sitkówka-Nowiny;
II	5,31 – 5,05	Daleszyce (5,3), Miedziana Góra (5,2), Morawica (5,1), Wąchock (5,0);
III	4,94 – 4,09	Suchedniów (4,9), Zagnańsk (4,8), Chęciny (4,5), Piekoszów (4,2), Masłów (4,1);
IV	3,91 – 3,32	Sadowie (3,9), Baćkowice (3,9), Bliżyn (3,9), Nowa Słupia (3,9), Łączna (3,8), Pierzchnica (3,7), Łągów (3,6), Pawłów (3,6), Raków (3,5), Strawczyn (3,5), Bieliny (3,4), Bodzentyn (3,4), Waśniów (3,3), Górnio (3,3), Mniów (3,3);

Źródło: opracowanie własne. *Source: authors' own account.*

Tabela 4 – Table 4

Klasy rozkładu miernika syntetycznego dla wybranych cech atrakcyjności gospodarczej gmin regionu Gór Świętokrzyskich w 2008 r.

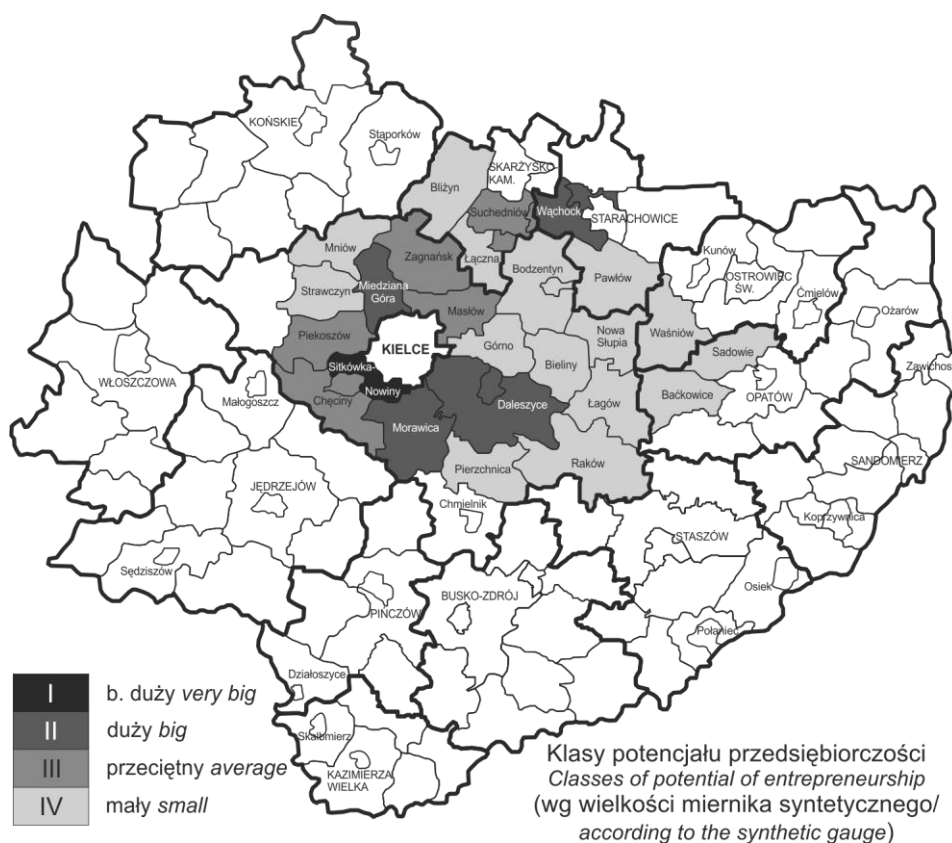
Structure of the synthetic indicator for chosen features of economic attractiveness of communities of the Świętokrzyskie Mts. Region in 2008

Klasa Class	Miernik syntetyczny Synthetic indicator	Gminy górskie w kolejności malejącej miernika Mountain communities in the decreasing order of the indicator
I	5,75 – 5,05	Daleszyce (5,7), Miedziana Góra (5,6), Suchedniów (5,0);
II	4,79 – 4,04	Strawczyn (4,8), Zagnańsk (4,5), Morawica (4,5), Wąchock (4,5), Bliżyn (4,4), Łągów (4,3), Bodzentyn (4,2), Masłów (4,2), Górnio (4,2), Sadowie (4,1), Pierzchnica (4,1), Chęciny (4,1), Piekoszów (4,1), Sitkówka-Nowiny (4,0), Pawłów (4,0);
III	3,96 – 3,24	Łączna (3,9), Nowa Słupia (3,9), Bieliny (3,9), Waśniów (3,9), Mniów (3,8), Raków (3,8), Baćkowice (3,2);

Źródło: opracowanie własne. *Source: authors' own account.*

Klasyfikacja gmin górskich pod względem atrakcyjności ekonomicznej różni się od poprzedniej. Wydzielono 3 klasy rozkładu miernika syntetycznego o mniejszym zakresie zmienności (tab. 4). W pierwszej klasie uplasowały się 3 jednostki o dużej atrakcyjności: Daleszyce, Miedziana Góra i Suchedniów. Największy wpływ na jego wartość miał parametr 6. (zmiana progresywna odsetka podmiotów z zagranicznym wkładem

finansowym), a drugorzędny – w dość równym stopniu pozostałe cechy, z lekką przewagą wzrostu cechy 5. Kolejne 15 gmin odznaczyło się przeciętną atrakcyjnością gospodarczą (klasa II). W niejednorodnej strukturze zauważa się słabnące znaczenie 6. cechy, które całkowicie zanika na 7 innych obszarach, o małej atrakcyjności. W tej grupie wielkość miernika to wypadkowa wyrównanego znaczenia reszty elementów, minimalnie na korzyść dwóch wskaźników zmiany natężenia przedsiębiorstw. Ostatnie miejsce w rankingu zajęła gmina Baćkowice.

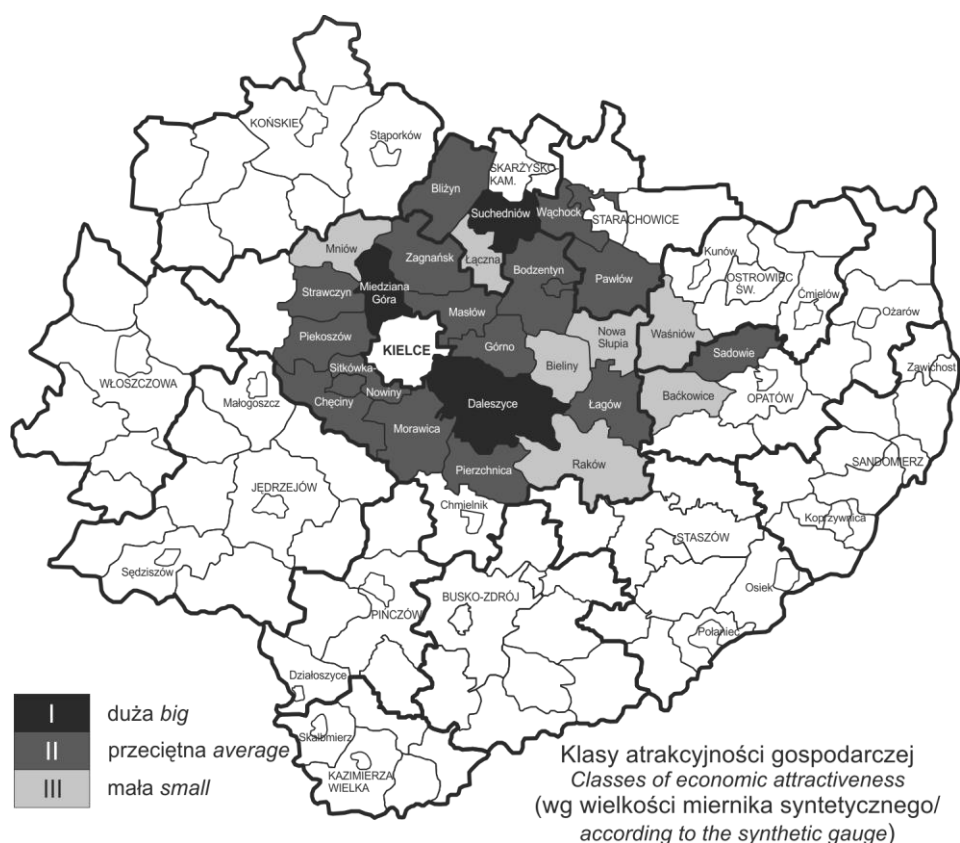
Ryc. 1. Zróżnicowanie przestrzenne gmin regionu Gór Świętokrzyskich według klas potencjału przedsiębiorczości w 2008 r.

Fig. 1. Spatial diversity of communities of the Świętokrzyskie Mts. Region according to classes of entrepreneurship potential in 2008

Źródło: opracowanie własne.
Source: authors' own account.

Rozmieszczenie jednostek wyodrębnionych pod kątem klas potencjału przedsiębiorczości (ryc. 1), a także atrakcyjności gospodarczej (ryc. 2),

wskazuje, że największe możliwości rozwoju gospodarczego skupione zostały w zachodniej części regionu Gór Świętokrzyskich. Chodzi tu o bardzo dobre wyniki obszarów wiejskich położonych w strefie podmiejskiej Kielc. Wschodnią połowę regionu zdominowały najmniej konkurencyjne gminy. W drugiej hierarchii zaznacza się dodatkowo północna część analizowanego obszaru.

Ryc. 2. Zróżnicowanie przestrzenne gmin regionu Gór Świętokrzyskich według klas atrakcyjności gospodarczej w 2008 r.

Fig. 2. Spatial diversity of communities of the Świętokrzyskie Mts. Region according to classes of economic attractiveness in 2008

Źródło: opracowanie własne.
Source: authors' own account.

Porównanie obu typologii pozwala wymienić gminy, których przynależność do danej klasy była taka sama. Zarówno duży potencjał, jak i atrakcyjność ekonomiczna dotyczyły Daleszyc i Miedzianej Góry. Średnie walory cechowały Zagnańsk, Chęciny, Piekoszów i Masłów. Mała

przedsiębiorczość oraz dynamika zmian wystąpiła w 7 jednostkach: Baćkowice, Nowa Słupia, Łączna, Raków, Bieliny, Waśniów, Mniów.

IV. PODSUMOWANIE

Region Gór Świętokrzyskich reprezentuje znaczne zasoby społeczno-gospodarcze województwa, skupiając 14% przedsiębiorstw, ok. 10% zatrudnienia, 19% zaludnienia oraz taki sam odsetek ludności w wieku produkcyjnym. Od momentu funkcjonowania obszaru w granicach Unii Europejskiej widoczna jest tendencja wzrostowa tych cech, a największa dynamika dotyczyła liczby pracujących. Jednak, poza wyższym niż w województwie tempem wzrostu aktywności gospodarczej, obszar odznaczył się mniej korzystnymi wynikami wskaźników przedsiębiorczości. Mimo to należy wskazać na fakt dużej poprawy atrakcyjności ekonomicznej regionu, co obrazują ponadprzeciętne progresywne zmiany poziomu mierników w uwzględnionym czasie (wyjątkiem było zmniejszenie udziału spółek zagranicznych). Klasyfikacja przedsiębiorczości i atrakcyjności określiła, iż gminy znajdujące się w bezpośrednim zapleczu miasta Kielce są najbardziej konkurencyjne. Położenie w sąsiedztwie największego ośrodka zwielokrotnia aktywność obszarów w kierunku rozwoju nowych inicjatyw ekonomicznych. Dominują zatem pod tym względem jednostki: Sitkówka-Nowiny, Daleszyce, Miedziana Góra oraz Morawica. Mają one charakter przemysłowy (koncentracja zakładów wydobywających i przetwarzających surowce skalne, w tym wapienie), czemu sprzyja dobrze rozwinięta infrastruktura techniczna (m.in. atrakcyjne tereny inwestycyjne, bliskość głównych szlaków komunikacyjnych) i społeczna (np. dobrze rozwinięta funkcja mieszkalna), a także długofalowa wyraźnie progospodarcza aktywność samorządów lokalnych. Do najmniej konkurencyjnych w

regionie górskim gmin należą m.in. peryferyjnie położone Baćkowice, Łączna, Bieliny i Mniów. To tereny rolnicze, o słabo rozwiniętych funkcjach usługowych i zaniedbane infrastrukturalnie. Kolejność gmin w powyższych hierarchiach jest pochodną liczby zlokalizowanych podmiotów gospodarczych, dlatego tak duży wpływ na ich pozycję miał odpowiednio fakt występowania i wzrostu bądź spadku odsetka przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego. Ich liczba jest ograniczona i niewystarczająca, jak również nie są one zlokalizowane w każdej jednostce przestrzennej. Cenny walor stanowi jeszcze znaczny aktywny zawodowo kapitał ludzki. Gminy regionu Gór Świętokrzyskich, posiadając wyrażone możliwości rozwoju ekonomicznego, w istotnym stopniu oddziałują na otaczające je jednostki. Inicjują dalszy rozwój lokalny i regionalny, poprzez rywalizację o nowe przedsięwzięcia gospodarcze, jak również w wyniku jednoczesnego współdziałania podczas zamierzeń ponadlokalnych. Dalsza ich konkurencyjność może przyczynić się do wyraźnego i trwałego rozwoju tego górskiego obszaru, a co za tym idzie – całego województwa świętokrzyskiego.

Instytut Geografii
Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy Jana Kochanowskiego w Kielcach

LITERATURA

- Adamczyk R., 2008, *Znaczenie małych miast subregionu centralnego woj. śląskiego dla rozwoju Śląskiego Obszaru Metropolitalnego*, [w:] K. Heffner, T. Marszał (red.), *Ośrodki lokalne w strefie oddziaływania wielkich miast*, Biuletyn KPZK PAN, Warszawa, z. 238, s. 91-105.
- Kalinowski T. (red.), 2008, *Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski w 2008*, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową,

Gdańsk.

Runge J., 2006, *Metody badań w geografii społeczno-ekonomicznej – elementy metodologii, wybrane narzędzia badawcze*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice.

Świdurska A., 2008, *Małe miasta a rozwój obszarów wiejskich w Poznańskim Obszarze Metropolitalnym*, [w:] K. Heffner, T. Marszał (red.), *Ośrodki lokalne w strefie oddziaływania wielkich miast*, Biuletyn KPZK PAN, Warszawa, z. 238, s. 120-132.

Wdowicka M., 2008, *Rola małych miast w kształtowaniu konkurencyjności obszarów metropolitalnych*, [w:] K. Heffner, T. Marszał (red.), *Ośrodki lokalne w strefie oddziaływania wielkich miast*, Biuletyn KPZK PAN, Warszawa, z. 238, s. 24-38.

Zioło Z., 1985, *Zastosowanie miernika syntetycznego w badaniach układów przestrzennych w geografii przemysłu*, Seminarium Sekcji Geografii Przemysłu PTG, WSP, Kraków, s. 1–11.

PATRYK BRAMBERT

ECONOMIC POTENTIAL OF THE ŚWIĘTOKRZYSKIE MOUNTAINS REGION

Summary

Socio-economic development of every area is the result of many conditions. The level of development of a given area, among others, reflects its competitiveness, which is mostly influenced by the entrepreneurship processes that occur in it. The present description assesses the entrepreneurship potential and the attractiveness of the communities in the Świętokrzyskie Mountains Region by means of a synthetic indicator. The analysis was based on six indicators related to an increase in the number of enterprises, intensity and level of entrepreneurship, level of competitiveness and development potential.

Institute of Geography
Jan Kochanowski University, Kielce

mgr Patryk Brambert

Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy Jana Kochanowskiego w Kielcach

Instytut Geografii

Zakład Geografii Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej

ul. Świętokrzyska 15, 25-406 Kielce

pbrambert@ujk.kielce.pl

tel. 349-63-98